

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО УГАРСКУ на годину 6 ф. на по године 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Преплата плаћа се у платеним писмама непосредно администрацији „Глас Црногораца“ на Цетиње, а може се и картом учиницом на пошту у Котор. Дописи пишу се уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се, по простору који заузму на петита, 7 новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новч. За огласе веће и на дуже време попушта се.



Његово Императорско Височанство

Велики Књаз Константин Николајевић.

У очи Савинадневн телеграф нам донесе из Петрограда тужну вијест, да је Његово Императорско Височанство, Велики Књаз Константин Николајевић овај свијет бољим замјенио.

Његово Императорско Височанство, блаженопочивши Велики Књаз болује већ двије године од пошљедица апоплексје, тешке и неизлијечиве болијести.

Његово Императорско Височанство, Велики Књаз Константин био је најстарији брат блаженопочившег Цара Ослободитеља Александра II-га, рођени стриц Његова Височанства, славновладајућег Цара Александра III-ег и Његова Императорског Височанства Великог Књаза Петра Николајевића.

Он се родно г. 1827, и из брака са Њенијем Императорекијем Височанством Великом Књагињом Александром Јосифовном, Војвоткињом Саксен-Алтенбуршком, оставља за собом дјecu: Великог Књаза Николу, Велику Књагињу Олгу, садашњу Краљицу грчку, Велику Књагињу Вјеру, удову Војвоткињу виртембершку, Великог Књаза Константина, ожењеног са Великом Књагињом Јелисаветом, Војвоткињом Саксен-Алтенбуршком, и Великог Књаза Димитрија.

Његово име остаје у историји руској скопчано са оном великодушном одлуком блаженопочившег Цара Александра II-ог, када Својој Пољској краљевини даде аутономију и тијем јој отвори врата нове ере.

Г. 1862 Велики Књаз Константин долази у Варшаву као Царски Намјесник са мудријем државником и патриотом пољачкијем Вјелополскијем, као Својим адлатусом; али силе, које су притискале остале дјелове старе Пољске, то нијесу тријеле. Шљедеће године непатриотични пољачки устанак, махнито одбијајући руку, која је хтјела да усрећи пољачки народ, у служби непријатеља Словенства, осујетио је ову племениту намјеру Цара Ослободитеља и ову благотворну мисију Великог Књаза Константина.

За тијем је блаженопочивши Велики Књаз био наименован генералнијем амиралом царско-руске флоте.

Његова смрт колико Царски Дом руски, толико ће ожалостити и руски народ, у ком је популаран био са његове доброте, хуманитарности и снисходљивости.

У овој жалости Царског руског Дома живо учествује наш Владајући Књажевски Дом, који спајају са рускијем Царскијем Домом, осим вјековнијех историјскијех свеза благодарности, осим свеза словенског поријекла и православне вјере, још и свезе сродствене; а цијела Црна Гора најискреније дијели тугу руског народа за најстаријем чланом Славног Дома Романова.

СЕДМИЧНИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 17 Јануара.

Из Софије мрко се и криво погледа свеће на Биоград и као да бугарска влада тражи повода, да подигне жалбу пред својим заштитницима противу српске владе. У пошљедње доба тужба је на српску владу, да она мирно гледа, како бугарски емигранти у Србији сипавају неко подухеће противу бугарске, и ту су тужбу прихватили заштитници софијскијех власника и сходне кораке у Биограду учинили. Што више аустро-угарски посланик у Биограду, да ту акцију подупре, навео је српској влади факт, да је бугарски емигрант Ризов у Биограду добио преко једне банке биоградске 100 наполеондора, као доказ да се ту нешто приправља!

Петроградско „Н. Време“ неправо није могло вјеровати, да ће се власти тројног савеза умјешати у то питање; али је бечка „Политичне Кореспонденц“ донијела, да су збиља бечки и још неки кабинети учинили представку у Биограду тијем поводом, само што бечки лист

вели, да су ти кораки учинени самостално без икакво мољакања из Софије. То мијешање ипак петроградски лист називаје више него неујесно. Ако се бугарски емигранти и занимају у Србији каквијем политичкијем радом, тај рад је управљен против незаконите владе, која је само противурјечије онога стања, које би имало послојати у Бугарској спом берлинског трактата, онога истога трактата, што је дао Аустро-Угарској фактично право, и ако привремено, да управља Босном и Херцеговином. Бугари, који нијесу задовољни са Принцом Фердинандом Кобуршкијем, стоје на истом становишту, на ком стоји Аустро-Угарска, управљајући овим двојем турскијем провинцијама. Они траже законитост, која проистиче из слова и духа берлинског трактата. И српска влада нема повода да их спречава у њиховом раду нити у Софији имају права да то од ње траже. Још мање имају права, да се задузимају за софијске власнике кабинети бечки, берлински и римски. Србија је истина мала држава, али у том обзиру она се налази у истијем приликама као на примјер Русија или Француска,

и ми би жељели само видјети — вели „Н. Време“ — били се рјешили кабинети бечки, берлински и римски, да се обрате у Петроград или Париз са преставком сличној оној, коју су узели слободу учинити у Биограду! Биоградска влада одговорила је да немају никаква основа тужбе софијске владе противу бугарскијех емиграната, и „ако аустро-влада држи, да тијем још није изрицљив инцидент, што га је тако безтактно потакла, — наставља „Н. В.“ — Србија неће остати без подржавања оних влада, које гледају на обвезност берлинског трактата озбиљније него ли покровитељи софијскијех самозванца и стања, што постоји у Бугарској противу међународног уговора, који је дозволио Аустро-Угарској да ступи на Балкански полуострв.“

Истијем топом пише о овој ствари и „Варшавски Дневник“: „Бугарски патриоти, којима је престојала тамница и смрт, били су дужни, да се спасавају из ове несрећне земље бјегством не толико ради себе колико ради будућности своје отаџбине. Ако у рачун Аустрије и Италије не улази добро Бугарске, каквијем правом се може

мислити, да Србија, ова родна сестра Бугарске може жељети пронаст Бугарске и њену зависност од Аустрије?“ Варшавски лист мисли, да је овим хтло бечки кабинет, само да учини пресипу на биоградски приначетнијем преговорима о аустро-угарско-српском трговинском уговору, да осјети, како Србија подлежи политичкој контроли држава. „Но ако се покаже, да сви заузимања аустријске политике, да се окриви Србија са покровитељства зајвереника противу Стамбулова и Кобурга, нијесу успјели, то каква роза пада на терет аустријске и италијанске дипломатије? Не иде ли је тада упитати, каквијем правом она узимље под своје покровитељство не само Стамбулова и Кобурга него и Бугарску? Ово покровитељство припадаје Турској, и ако још ко има то право морално — то је Русија. Бар још нико није чуо, да је Аустрија или Италија ослободила Бугарску или Бугаре. На сваки начин овај страх за Кобурга и Стамбулова не свједочи, да је у Бугарској стање у највећем степену несигурно и безнаде?“

Од биоградских листова „Нови Лист“ о тој ствари пише: „Биће да је ту друго нешто. Зло не долази у овој прилици споља, него изнутра, и Стамбулов не схвата добро ситуацију кад вјерује, да му ко упадом споља може нахулити. То потврђују и пошљедње депеше из Софије, које допосе, да се ушло у траг великој некој за вјери међу самим официјерима, који су се рјешили да Стамбулова смакну првом приликом а тако исто и чезва-ног „кнеза“ Кобурга. Како даље исте депеше веле, био је већ и атентат учињен, и то стрихином, који му је његов кувар хтио у чорбу усети.“ Па даље исти лист пише: „У осталом ми не можемо ни вјеровати, да би стране силе могле интервенирати прије него ли би имали неопитне доказе у рукама да какво зло по Бугарску извире код нас. Ми за то јавно сумњамо у вијест, да је гроф Калноки своје кораке учинио и без каквог повода и доказа учинио нашу владу одговорном за пошљедице у Бугарској. Али ако јесте, онда питамо: по ком праву, на основу каквих доказа и по ком путу може он тако неперемоно да чини владу једне независне државе одговорном на достану којеквалих епидеција бугарских? Још мање нам је вјероватно што телеграми тврде, да је он (Калноки) интервенисао и у цијели да се Ризов изда. Зашто да се изда? Он није убица, није хараџија, он је политички бјегунац, а такви људи у свима су државама слободни. Тражити да се тај човек изда цијело за то што је то ђеф некаквог Стамбулова, било би у најмању руку безумно.“

У пошљедњем броју нашег листа пак дошљели смо брзојав из Биограда од бечки „Кор. Биро“, да је Краљ. регентство и влада српске честитала повољето Прицу Фердинанду и влади бугарској. Али већ бечки „Н. С. Преса“ дошлени из Биограда брзојав, који ту вијест демантира. Питамо ми бечки „Кор. Биро“: За што нам до-ставља вијести неистините и још овакве природе у овим моментима? И већ пошто нам је таку крушцу неистинити вијест доставио, ако није хотимце хтио да нас ако ће и за који дан у обману задржи, за што је није демантирао, кад ју је и „Н. С. Преса“ демантирао?

Новосадски „Браник“ доноси про-глас од централног одбора српске на-родне слободоумне странке у Н. Саду на Србе у Угарској у оци предстоје-ћих избора за угарски сабор. У томе

се прогласу каже: „Према томе, што је мађарско племе, изванредно повољ-нијем околностима потпомогнуто, сву државну власт у своје руке задобило, те у посједу државне власти за своју највишу цијел поставило: да од Угар-ске начини државу једнога језика и једнога племена — уставна борба не-мађарскијех народности постаје изу-зорном и немогућом... Према том стању ствари српски народ (у Угар-ској) допао је на пошљетку до онога искуства, до којег су Румуни и Сло-ваци давно прије дошли. Пишемо до искуства, да је немађарскијем народ-ностима немогуће бирати посланике за угарски сабор. Румуни и Сло-ваци јесу неизмијерно многобројни-ји и компактнији него ми Срби, они броје на милионе, но ипак и они се налазе у истом потиштеном стању као и ми Срби. Да околности у Угар-ској према народностима нијесу изо-пачене, ми би морали имати 8—10 изборних срезова, гдје би према ве-ћини српскога живља могли избрати српске посланике. То данас није мо-гуће“. Даље се веш у прогласу томе на питање: већи ли цијелиходно било, да се српски бирачи придруже једној од постојећих мађарских странака?

„То би био грјех противу Српства, јер би то значило порицање Српства од стране сопственијех синова Све мађарске странке у том су сагласне, да порицу право за онстанак нема-ђарским народностима. Све мађарске странке хоће да створе мађарску народну државу, св мађарске стран-ке знају само за један народ, на-род мађарски. Те странке допушта-ју немађарскијем народностима да у породичком кругу свој језик упо-тређувају, изван породичког круга све мађарске странке желе и захтјевају, да се немађарске народности осјећају и да дјелају као Мађари.“ За то одбор не може дати другога савјета, него да се Срби не прикључују ни једној од постојећих мађарских странака, већ да се од гласањ уздржавају. „Тјем ће српски бирачи сагласно дјеловати са бирачима немађарских народности. Румуни у Ердеју већ од много година стоје у пасивној опозицији, а у нај-новије доба и Румуни у Угарској. Тако су исто и браћа Словаци баш погледом на предстојеће изборе дали у свом органу изјаву, да неће учество-вати у предстојећим изборима. Пасивна опозиција не мађарских народности, које сачињавају већина становништва Угарске, може да важи као живи про-тест против ненаравних политичких

одношаја у Угарској, и кадра је да у јавном миљењу Јевропе прави велика утиска против сада владајуће системе у обзиру немађарских народности. Немађарске народности пак могу се тјешити, да ненаравни државни строје-ви не могу бити дугога вијека. Велики догађаји, који престоје у Јевропи, могу да учине обрт у Угарској. И кад тај обрт настане, онда ће тек моћи бити говора о правој уставности у Угарској, и онда ће и Срби заузети оно мјесто у Угарској, које им припада. Дон-де нека Срби сносе своју садању судбу са надом најљепшу своју будућност“.

На овоме су прогласу потписани: Др. Мих. Полит-Десалић пресједник, Паја Грестовић потпресједник, Др. Сте-ван Малешковић извјестилац, и Др. Ми-лан Давидовац перовођа.

Тако и Срби у Угарској прелазе у пасивну опозицију, у једно коло са Румунима и Словацима, што ће не само учинити утиска у јавном миљењу Јевропе, него је кадра да забоди и мађарске државнике, који теже на море...

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Листови непријатељски надахнути према Русији, а то је сва журналистика средњејевропске а малом изнимком, не престају писати о глади у Русији. Биоград-ски Нови Лист овако одговара тијем листовима:

Приликом кад је Цар свију Руса подлазио неке гарнизоне у Финској, ступио је пред ње командант једног гарнизона и замолио је покорно Цара да допусти, да скупи међу официјерима новац — неко-лико хиљада рубаља — скупиен у цијели неке забаве, коју су мислили да приреде, поклоне онима, који усјед прошлогодишње перодике гладују. На то је Цар одговорио: „У мојој држави нема глади“, и с тим је одбио понуду.

Ова је ријеч ципа значаја. Она долази од човека, који ријетко говори, али оно што каже тачно је и важно до пошљедњег потеза. То је рекао најсилнији Цар на земљи, Цар словенски, и то колико је кратко и достојанствено, толико је звучно и хучно за све оне Израјелце, који не могу да се наговоре о великој глади, која бајаги у Русији влада. Своје невоље невиде, а туђе увеличавају до безобраз-нога, само да би свога противника пред-ставили лаковјерном свијету у што црњој боји.

Усјед сложнаго хора средњејевроп-ске штампне пада ријеч рускога Цара као поражавајући гром, који разлама на све стране, ма како дебеле одњеговане лажи биле. У чуду питају се сад сви, је ли то баш тако, и немају узрока да допусте ни сјенку сумње. То је рекао Цар, и то је онда у свему тако.

Кад су се подигли неки Инглези, на

и Американци, да злурадом човјекоуби-вности, коју испод филистарске маске нијеу-умјели скрити, понуде неку вајну помоћ невољнима у пужди, одговорено им је из Русије без премислања, да је њихова помоћ излишна. Већ само то поразило их је неочекивано, а како су их тек погодиле ријечи Царева: „У мојој земљи нема глади!“ То се једва може представити.

И дошта је тако. Дарежљива рука Царева и Царичина ублажила је са свим невољу њихових поданика. Неродика је била, али глади нема. Миллиони су потекли из приватне својине императорскога дома, милиони су потекли из државне касе, а и богаташи и аристократија руска приложили су штедро на помоћ погођених неродицом — и глади нема! То је велика ријеч у овој великој невољи народној, ријеч исти-нита, свиједок великог прегнућа руског родољубља и велике душе дома импера-торског, која живи само за свој народ; то је сведок свијетлог словенског нососа, чији је најчистији представник Цар, који није дозволио да његов чедан народ прими лшечјерску помоћ из грешних руку туђин-ских.

Свијет то гледа и чуди се. Чудио се непримању туђе помоћи, чудно се беспри-мјерној до сад у историји човјечанства држљивости једнога апсолутног монарха, и сад се чуди апсолутној ријечи: „у мојој држави нема глади!“ Шта хоћете ви онда мали и велики, који Русију клеветате и пред којом се са смијешним јуначешћем конечите? Као год што је истина, да Ру-сију не можете побједити оружјем, исто је тако истина, да не можете побједити ни бољим патриотизмом, ни дарежљивошћу, ни мудрошћу, нососом и величином душе, која се је овако по вас неочекиване очитовала у дјелима и ријечима рускога цара, његовог дома, и руских родољуба и великаша. Ако никада а оно сад мораће и самим њима — противницима — смијешна бити зоби чајена изрека, да је Русија колос на земљаним ногама, јер сад виде да су то ноге од крви, кистију и меса, да су јаке, мунке и издржљиве праве руске ноге, и имају све узроке да се прибоје, да их те ноге не стичу и не пригњече....

Поводом предстојећих нових избора у Угарској загребачки **Обзор** пише:

Угарски сабор броји 418 заступника. Изузевши оно четрдесет Хрвата, које пише хрватски сабор, а о којим се тако-ђер може рећи, да „мађарски“ осјећају, сви остали заступници, ријетком изнимком, сви су Мађари. А ипак у Угарској нема него 45 по сто мађарскога народа — и то по мађарској статистици. По мађарској статистици дакле неби смјело бити у угар-ском сабору више од 170 заступника: мађарски би заступници по том имали бити у мањини. Како је то ипак, да су несаму у већини, него да је угарски сабор мађарски, чисто мађарски сабор? — Остале су народности пуштене на милост и немилост Мађара: Мађари су господујуће племе у Угарској. Ако који словачки патриот, ако који румунски патриот хоће да буде Словак или Румун — он је изда-јица, он је кривац великогдијства. Обстоји додуше у Угарској тако звани закон о народности. Дакако, да тај закон о народ-

то; он је могао претполагати и пронает и бојати се од тога и колебати се, али повести себе и црногорце на предвиђењу сигуру пронает — то није могуће. Пошто, дакле, горње тумачење г. Решетара овако разумијем и пошто налазим да је погрешно, ја сам предложио друго, које се у овоме од његова и разликује. Даље г. Решетар говори да ће залуду човјек код мене „искати што значе ријечи „нека буде што бити не може“. — Овдје г. Решетар има право, али не с тога што сам тај стих криво схватио, или што га нијесам могао објаснити, него с тога, што нијесам налазио за нужно да га тумачим, па сам га изоставио, те га у мом тумачењу и нема, а разумије се да човјек залуду иште оно чег а нема, као год што ће залуду немати правога објашњења тога стиха код г. Решетара, а тако исто и у примједби уредништва „Гл. Црногорца“, у којој се за тај стих везује читава програма, коју је владика Данило извршио. Кад је, дакле, тако, покушаћемо и ми да тај стих објаснимо, па ако ваљале-добро и јест, не ваљале ли, нека други покуша боље.

Сами владика pjesnik казао је на једном мјесту у „Лучи“: „човјек орган врло слаби има, да изрази своја чувствова-ња“, и дошта је тако. Често пута човјеку недостаје ријечи, да њима исказа оне осјећаје, који га у извјесном тренутку одушевљавају, те у заносу узима у помоћ такве фразе и такве фигуре од ријечи, које су логички немогуће, противсловне, које, дакле, саме у себи садрже контра-дикцију. Такве су и пр. фразе: нека се небо проломи, нека се свијет преврне, нека сви турци окрилате, нека камен и дрво проплаче и т. д. К овој категорији ја прибравам и горенаведени стих: „нека буде што бити не може“. Овај је стих сам у себи контрадикторан, јер није могуће

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА“

ЈОШ О „ГОРСКОМЕ ВИЈЕНЦУ“.

Поводом коментар који је г. Др. Милан Решетар сиромео своје издање „Горскога Вијенца“, ја сам учинио неко-лико примједба на поменути коментар и штампано их у 25 и 28 бр. „Гл. Црног.“ за прошлу годину. Г. Решетар, не сагђанавају-ћи се са неким од тих примједба, одгово-рио је на њих и одговор свој штампано у 51 бр. „Гл. Црногорца“ исто за прошлу годину. Ја дошта нијесам писано поменути примједбе нити са жељом да се истакнем у томе поалу, нити тек онако просто да се пише, него је моја најајра била при помоћи, да друго издање „Горскога Вијен-ца“ види се што тачнијем објашњењем. Пошто, дакле, мислим да је г. Решетар и сада на кривом путу у неким питањима, дужан сам да му на његов „одговор“ од-говорим и тај дуг сво и одужујем.

Прије свега да узмемо ријеч масла (ст. 840.) — Г. Решетар говори: „по свој прилици г. Драговић има право да се тајна „обично врши над опим, који страда од каквог физичког или душевног бољети-ца“,... у нади да болесник оздрави“, али с друге стране није смио нијекаки да у сљедеће молитве не спремају човјека на смрт и да се не чине при смрти, јер се свјетом међу опреку елогичком науком хришћанске цркве“.

Мени се чини да у овоме питању ја имам право не „по својој прилици“, него „по својој правди“, јер се тајна јелеосеће-ња врши над болесником у нади да оздрави, а не да умре, нити да га за смрт спреми. Потврду овога привешћемо ријечи св. Василија Јакова, које гласе: „Ако ко међу вама болује, нека позове презвитере цр-

квене, и нека молитву читају над њим помазавши га уљем у име Господње. Молитва вјере помоћи ће болеснику и подићи ће га Господ и ако је грјеше учинио опростиће му се“ (V. 14 и 15). — Из овога је јасно ко од нас двојице има право и ко стоји у опреди са догматиком. Јелеосећењем се не праги прелазак човјеков из овога у други живот, него има за то нарочите молитве, које се зову „на исход душе“ и читају се онда, кад се изгуби свака нада на оздрављење. Против мишљења г. Решетара говори још више народни обичај, јер многе фамилије у Црној Гори, нарочито умушнице, имају обичај, да врше ту тајну у својој кући редовно сваке године, па макар и не било у кући боле-сника и то на темељу тога, што нема времена кад човјеку није нужна помоћ Божија, па и кад је најдравији. Уље које се тога дана освешта чува се у кући преко „цијеле године, те њиме помазују ако се когод разболи. Најпознате мишљењу г. Решетара противи се и сами Горски Вијенца“, јер Мандушић се није трудио да му умре „спаха Анђелија“, но да му оздрави и употребио је све што је знао да то достигне, па кад није то могао до-стићи лијеним наченом, онда је дошло и до „троструке кандије“ као мало убједљив-ијета средства.

Даље иде ријеч кључ (ст. 1558). — Војвода Драшковић прича како је видео ла-крдјаше да иду на дрвеним ногама и то он прича људима који по свој прилици нијесу то никад виђели. Да би, дакле, његовим сјалацима била јаснија слика, он узима приподобу: „на ишаху као на кључеве“. Беспорно је да је ова приподоба „кључ“ морала бити позната Драшковићим сјалацима, а они су морали разумјети кључ овако, како сам га и ја разумио. — Кључ дакле у старој Црној Гори, а на рочицу у мјесту ће је Драшковић Поповић

рођен, јест оно дрво (подебела дугачка мотка) која служи за кров од куће и наслања се једним крајем на зид, а другим на шљеме, те од таквих кључева постају двије стране, или двоје ребра од куће. Кључем се зове и друго дрво, које је слично овоме. Г. Решетар употребљава у свом одговору ријеч рогови, али прије свега ја ту ријеч нијесам није употребио, а ни он нема права да је употребава у овој прилици, јер кључеви и рогови нијесу то исто. Рогови или рожници, или ножице, или подстраници јесу она дрва, која се у виду ножица међу испод шљемена, те подржавају шљеме и стране или ребра.

За ст. 658—662 истина је да сам ја рекао да им не треба објашњења, па то исто тврдим и данас. Но пошто сам видио да се и на те стихове тражи објашњење, ја сам га и предложио онако како сам написао за најбоље, не пуштајући се у по-јединости, које сам држао за сувишне. — Г. Решетар каже да сам ја предложио тумачење које се у ствари не раз-лакује од његова, а међу тим ја налазим да та два тумачења нијесу једнака, јер он стихове:

*Нека буде борба непрестална,
Нека буде што бити не може.*

тумачи овако: „нека буде борба непрестална, нека буде (= дође) та борба која непрестална не може и неће бити, јер ће нас уништити Турци који су много јачи од нас“. Ја увијам погрешно тумачења у ријечима: „јер ће нас уништити Турци који су много јачи од нас“, с тога што се сумњам да би се Владика Данило ријешно да започне борбу са Турцима, кад би предвидио сигуру пропад Црне Горе. Он је предвидио да се без великих жртава и лека не може извести дјело уништења потурица, па се и ријешно на

пости, неможе задовољити ни Славене, ни Шемце; ни Румуне. Створен је само да се Јеврони баца праха у очи, створен је да буде илузија о тобожњем витештву Мађара. Но и ако незадовољава немађарске народности, као што рецимо, с оне стране Литаве, незадовољава нешмачке народности тако звани основни закони, то пак немађарске народности траже да се врши. Али Мађари неће ни тога. Кад Славак, кад Румун захтијева, да се врши закон, створен од Мађарима, они одмах вичу на веленздајство. У Угарској све мора бити мађарско. Словаци — по мађарској статистици — броје у Угарској 1,800,000 душа, те сачињавају компактну народност на сјеверу и сјеверозападу Угарске. Нећемо набрајати све оно, што су претрпели Словаци. Њихова „Матица“, устројена год. 1863 са толиким жртвама, распуштена је године 1875. Њихове су гимназије укинуте. Народне им се школе недовољавају. Својим се језиком у јавном животу не смјују служити. Имена се словачких мјеста мађаризирају. Све се ради, што је дозвољено и недозвољено — а да се Словаци претворе у Мађаре. Оно 1,800,000 Словака, а по праведној статистици има их и више — немаду једнога адептника. У немогућности су имати га, ако хоће да га бирају — насилјем, незахвалношћу и корупцијом њихов се гласе душ. Словаци се бирачи бајнутама тјерају са избора. Шта ли да буде у том стању ствари? Није се дакле чудити, ако су Словаци и овога пута одлучили да остану код закључка од године 1884. Они ће бити насилни. У изборе неће никакo утицати. Њихов централни одбор већ је издао у том смислу циркуларцију неоманувању, која ће у Јарони учинити знаменити успех. Она је најодлучиваја осуда мађарске политике. Мађарски органи — како се у манифесту — поступају и толерантно са Словацима. У грађанском, друштвеном и државном животу закони се криво тумаче и извађају на штету Словака. Словаци су лишени сваке уставне заштите. Ако хоће да своје уставно право врше, немогу, јер им се то незаконитостима и насилјем пријечи.

Нама је жао, да Срби нијесу попримили исти закључак. Они су раздијељени. Има Срба, који кандидирају са програмом Анонијеве опозиције — има оних, који хоће да пактирају са владном странком, те да с њом гласају за српскога кандидата. Зло раде и једни и други; али да ови раде горе од оних, то се од себе разумје. По нашем мишљењу „Браник“ је на правном путу, кад каже, да Срби имају гласовати за Србина или неучествовати код избора. За таково схваћање два разлога особито војују: најпрви, погледом на народности све су мађарске странке јединке, а онег треба, ако се иначе и друго неможе, образ сачувати. Осим свега тога, нама се чини, да би од велике знаменитости било, кад би се у Угарској народности показале сложене и компактне. (В. седмични преглед У. Г. 1.)

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Ћубрите воћке пепелом!

У опште се држи, да је пепео извр-

да буде оно, што бити не може; овај је стих могао поћи само као резултат дуготрајног премислиња, проучавања свију прилика, које су онда биле у Црној Гори, колебања и очајне душевне борбе, у којој је носилац судбе народне дошао до једнога дефинитивнога закључка, а тај је закључак, да треба отпочети борбу. На пошто му она размишљања нијесу могла помоћи да ипровиди какав ће бити прави исход те борбе, онег он не одетупа, него замисли тај исход најпрви што се може и даје исказ свога непоколебљивага ријешења у стиховима 658—662 и затим у стиховима 668—675. Да се Владика Данило доиста налазио у неком особитом душевном заносу свједоче и ријечи скардара Вукоте, који видећи да се с Владиком нешто особито збива, говори:

Бог се њима и анђели појми!
А сви се узрну, оладико,
У некако смућене вјетрове.

Па и сам пјесник то потврђује кад говори: „Владика се трза као иза сна“, „Его на каквоме су земљишту, по моме схватању, пошкли горњи стихови, од којих бих оне пет, 658—662, који су овдје предмет за тумачење, превео на обичан језик овако: Треба отпочети борбу са потурцима, па макар та борба вјечито трајала, што, разумје се, није могуће да буде; па макар се збило (с нама) и оно што није могуће да се збуде т. ј. макар се с нама догодили сви ужаси и грозоте које се и замислити не даду; па макар и сам ад зинуо на нас и прождр'o нас; макар нас и сам сатана својом косом поносно, т. ј. макар се све то збило с нама, што није могуће да се збуде, онег та борба неће бити бесплодна и т. д. као у првом мом тумачењу. Даље, г. Решетар замијера моме тумачењу стиха 761.

сно ђубре само за ђубрење ливада, и у овом случају се у неким приликама претпоставља и самим штатском ђубрету. На против пепео, нарочито дрвени, слабо се употребљује за ђубрење поља и воћка. За црни лук и пр., не може бити боље ђубре од дрвеног пепела. Али је то сушта истина, да је и за ђубрење воћка пепео изврсно средство, скоро је и боље од сваког другог ђубрета. То се зна и закључује отуда, што пепео има у себи врло много калаја и фосфорне киселине; а то и јесу баш они састојци, који јако улаивину на пораст, а поглавито на плоднос воћка.

Из многостраног искуства зна се, да пепео у сваком обзиру врло повољно улаичише на развије воћка без да би им и најмање од штете био. Има предјела у којима се воћка од памтивијека врло радо пепелом ђубре.

За ту цијељ треба око цијеле воћке, ко, ико је круна разграната, најпрвије земљу овлаш прекопати, па онда цео тај простор подобро пепелом посути, и то најбоље сад (мјесеца Октобра), док још није снисјег, онда ће се пепео разтворити и тај ће раствор — цијељ — да топе кроз земљу на жиле, и да их оживљава, да их кријиви, да воћку подреже и рађање оспособи. Још је боље, да се пепео најпрвије посује на онда шим да се земља прекона, како би се пепео са земљом измјенио; тако ће раствор прије до жила доћи.

Оно није нужно ни напомињати, да вредност пепела од његовог поранка зависи. Пепео од развог дрвећа најбољи је, и ни једна друга врста пепела не може се мјерити њим у изврности његове хранске снаге. Два и три пута више пепела од сламе, тресеца, или каменог угља, нијесу у стању да даду воћки толико хранске снаге, као пепео од развог дрвећа. Онај ситан пепео, који се у оцима таложил, најбољи је и најчисти за ђубрење воћка. Славни њемачки воћар, пак. др. Лукас, вели о овом пепелу следеће: „По више годишњем искуству, могу овај пепео за ђубрење воћка најчистије препоручити, нарочито ко хоће воћки да брзо припомогне. да се снажније развија. Кад се њим ђубре јагоде, малине, рибизле и орозе, ту је дејство брзо и неказано! — Један воћарски лист онег, вели у том погледу ово: „Пепео тако снажно дејствује, да би ми препоручили, да се не законава непо средно под воћку, него да се с другим врстом ђубрета, рецимо с компостом, најпрвије измјени, једно шест мјесеци тако у смјеси мешају, и тек онда употреби. Али немамо ништа ни противу тога, кад би га неко у непосредно под воћку посуо и закопа.“

Пепела имамо доста, па у мјесто да се по авлији и сокаку разбацује или мумцијама у бесцјене даје — корисније ће бити, да се под воћку, јагоду, малину, рибизлу и орозу изнесе и закопа.

(„Тежак.“)

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Наши књижевни листови) Примили смо први број „Јавора“, „Босанске Виле“ и спет покренутога „Стражилова“, и мо рамо признати, да „Јавор“ ступа у девет-

најесту а „Босанска Вила“ у седму годину са свим повонљеним животом. Између осталог „Јавор“ доноси почетак приповијетке „Дете“ од С. Матавуља, оцјену пјесама Ј. Берсе од М. Савића и врло важан животни Јована Борђевића, српског књижевника и неуморног трудбеника на нашем културном пољу поводом неде сегодишњице књижевног му рада, која се ове године навршује. „Босанска Вила“ доноси између осталог почетак једне приповијетке такођер од Сима Матавуља и друге од В. Нушића, пјесме од Змај Јовновића и од Влад. Јовановића, оцјену пјесама Аласке Шантића од М. Савића. Ова имена препоручују најбоље оба листа. Уз њих се појавио онег „Стражилово“, ком је „први и главни смјер, поради, да се у српске публике пробуди и уврети воља и разложно разбирање за све што се поље важно и највеће вриједно деси у српској књижевности. У ту ће сврху „Стражилово“ прије свега гледати, да донесе што више чланака и расправа, студија, црта; слика, карактеристика из нове, средње и старе српске књижевности; чланака, у којима ће се трудити, да тачно обилежи поједино доба, поједине покрете, струје и школе књижевне, па чланака о српском књижевном језику и о правопису; настојаће, да донесе стручан, одлучан и објективан суд о свему што изађе штампом, а нарочито о овом што спада у пјесинство“ ит.д. У првом броју доноси почетак једне приповијетке од Панта Поповића, поучног чланка о „Енергији“ од С. Милованова, књижевног о „задатку књижевног листа“ од Остојића, Браник српскога језика од Живановића и слику С. Матавуља и храма гроба Господњег у Јерусалиму. Тако је и „Стражилово“ започело „наставцима“ као што их се чврсто држе и „Јавор“ и „Босанска Вила“, што листу много шкоди, јер тај начин убија вољу у читаоца, који у часу, кад би радио по дужно читање, мора да га прекине, док дође онег други број са „наставком“. „Јавор“ и „Стражилово“ излазе у П. Саду сваке недеље на читавом табаку у једнаком формату, а и цијена им је једнака по 5 фиорина на годину. „Босанска Вила“ излази у Сарајеву три пут мјесечно, а цијена јој је 4 фиорина на годину.

(Нов лист.) У Биограду је почео изајати два пут мјесечно „Породица“, лист за родитеље, који је врло добро уређен, те га најчистије можемо препоручити родитељима. Цијена је листу на годину 3 фиорина, а претплату ваља слати „Уређивачком одбору Породице“ у Биоград.

(Пољопривредни календар за 1892 годину.) Српско пољ. друштво у Биограду као сваке издало је и ове године свој пољопривредни календар пун одабране поуке не само за стручњака, већ и за сваког, коме је пољопривреда изузредно или угодно занимање. Покрај редовних радова, што их сваког мјесеца пољопривредник на свом имању треба да врши, није се лијени број поучних чланака, који нам својом богатом садржином предочују најновија корисна начела из сваке пољопривредне струке. Особито је подесан за наше домаће прилике чланак „га је естачне релје“, јер он нас најбоље учи, како

ћемо помоћи нашу стоку, која и онако доста на храни оскудијева и због тога нам сваки дан све више пропада. Још би требало да наши пољопривредници добро проуче чланак „о обрађивању земље“, јер он је гдје се земља ваљано обрађује, много се и већи приход с ње добива, него код нас, гдје је пољопривредно оруђе врло оскудно, а и оно што је, то је јако мањкаво и не одговара нашим данашњим потребама.

У календару има надаље лијене пуне о пресађивању воћка, у чему се код нас непрестано много грјеша, има ту корисних чланака из сточарства и лијечење стоке, има мноштво кратких биљкања из сваке гране пољопривреде, које су нам сваки дан врло потребне. За наше мајке, које још не знаду како ће своју дјецу у здрављу одгајати, написан је лијени чланак „породице“, који ће сваког и непољопривредника у велике занимати.

Кад тако сну садржину овог календара прегледамо, долазимо до закључка, да без њега не би смјела да буде ниједна српска кућа, јер покрај свог обилатог садржаја и цијена му је тако малена, да га заисто свако купити може. С' поштарним вреди тај десет табака велики календар само 30 новчића, а купује се или код српског пољопривредног друштва у Биограду или код свију књижара у Србији.

„Старице у Зети.“ Тако се зове дјело што је у штампу дао у Биограду М. Шобајић и може бит готово с концем фебруара.

Ово дјело — вели писац — и само име препоручује; јер мним да Зети свакога интересира, и да неми Србина који незна нашу славну Зету „ђедовину“ и „колијевку“ нашега славног претка Немање. Зета је двитом природе Италији равна. У њој се налазе највеће грчке, римске и старе српске старине, описане у овој књизи. Пошто је ослободила Црна Гора од Турака 1878 године. „Старице у Зети“ основ су нашој државној историји. За то ваља да ову књигу имаду сви историчари, учитељи и сви који се с књигом занимају. И ја се надам добром одзиву. Цијена је књизи за Србију 1 дин.; за друге земље 50 новчића, Величина 6—7 штама. таб. обичне осмине. Шилачне моје скупљачима за труд 10-та књига. Претплату ваља шилати г. Св. Николићу власнику „Дневног Листа“ у Биограду или на мене, у Котор на г. Петра Рамадановића; на Цетиње г. протођакоу Филипу Радичевићу; и у Никшићу г. Браћи Шобајића.

(Позив на претплату.) Српске народне свадбине.“ Скупљач г. М. Поповић у овом позиву вели:

Исте сам пјесме покупио по: Пљевљу, Стоцу и Фочи, којих је близу двије стотине. Чист приход — пошто се одбију штампарски трошкови, намијенен је у корист фонда за подизање српског књижевног друштва у Босни и Херцеговини.

Коме у грудима купца српско срце за овакошњом браћом Србима у Босни и Херцеговини, покитаће са претплатом, те потпомоћи ово моје скромно дјело, а тијем ће показати, да српски нејења и да на олтар српске просвете неће пожити ни муке, око скупљања претплатника.

Књига ће изнијети од 10—12 штама-

потирице су се множиле још и новим потурцима: „и још се почеше мнозина турчити, јер их мањина наша из Подгорице“, говори сам Владика Данило у једном свом писму. Стање је доиста било ужасно и пошледица тога стања била је катастрофа у очи Божића 1702 године, око које је и сипетан „Горски Вијенак“.

Према овоме што рекосмо, ја поново тврдим, да сам баш како треба протумачио како стих 761, који горе приведосмо, тако и ст. 766—768

Слатка мама, а' ва на удицу,
Иш' теретиш из наше свечење,
А' сјекарку чекај међу уши.

Даље илудује ст. 1018

Да се хава докле глава свочи.

Г. Решетар и даље остаје при своме, да хаба ти значај тропити, а не казати као што ја кажем. Ја нећу да спорим за првобитни значај те ријечи на језику из кога је узета, али да се у Црној Гори употребљава само и пенду чиво у смислу казати, то сам више по сигур, те ће се казати и „хабине руке“ и „хабава уста“ и „хабавац“, „хабавитица“, „хабетник“ и т. д., тако да има читаву колекцију ријечи изведених из ријечи хабава, а све се употребљавају у смислу кога сам казано у мом тумачењу тога стиха.

На овоме ћемо се сади зауставити, а оних још неколико стихова, са којима се г. Решетар не слаже, остављам и ја, заједно с њиме, пресуди другог, а надам се да ће се још ко заинтересовати овим послом, кога је г. Решетар тако дивно започео, да му потпуно на част служити може.

Ж. Драговић.

„Али неких глава измијети
„С ниједнијем вратиш Пригорцем
„Из војета бијела Стамбола!
„Станко ти се тад на мрку паје.
„Воље живот и пашалук турски,
„Него сабуљ и црна деата;
„Потурчи се твој Станиша, Иво!“

Заједно са Станишом потурчили су се и остали Црногорци, који су с њим били. Сустан је дао Станиша пашалук, али му је за пашалук назначено рођену земљу његовога оца и пашалук његовога старијега брата Борђа и дао му је војеку да тај пашалук отме од брата надајући се, да ће се Црна Гора сатријети у тој међусобној борби, кад то није могло бити другачијим начином.

Кљаз Борђе Црнојевић и Црногорци били су вођи да опросте браћи што су учинили и да их онег приме, па макар и задржали Мухамедову вјеру.

„Ми басмо их, браћо, прихватили,
„Како своју браћу загрлили;
„Брат је мпо које вјере био“

али пошто ови нијесу хтели дручке осим испом, — догоди се знаменита Ђешконолска битка, Борђе потуче брата:

„Ного њему војске погубио
„Заробило младе Црногорце
„Што се беху потурчили с Станком
„Насели их на њих отачаство“...“

ови су Црногорци и даље остали у Мухамедовој вјери и ето отуда воде почетак црногорске потурчице. Ови су се потурчице мало по мало множили, док су се у течају од двије стотине и више година тако размножили, да су постали сила с којом је требало озбиљно рачунати. Они су постали тим опаснији, што су се почели ослабљати на Турску, а Турски је онег примала њих у заштиту. У доба пак Владике Данила

*) Историја Црне Горе, од С. Милутиновића Биоград 1835, стр. 14 и даље.

панијех табака, на чистој и укусној артији а стаје само 60 новчића. Рок претплате трајаће до 15 марта 1892 год. новци се у најријед шаљу. Скупљачима свака једнајеста књига иде на дар. Ко на само наручи молим нек пошаље још 10 новчића, да му се у кретошлету пошаље.

Новци се шаљу: Књижевници и штампарии Браће Чоуповића у Панчеву, Фоча, у Херцеговини, на дан св. Николаја 1891 год.

Прва српска књижара и штампарија Владимира М. Радовића, из Моетара, о св. Николи 1891 год. разасла је овај позив на претплату: **Ка булбуцијаде.**

Под овим насловом изаћи ће, ако Бог да, а читалачка публика „одобри“, прва торба шаљивих радова нашег припознатог хумористе „дра. Казбулбуца“, који је себи, за ово неколико година, својим пичласто боцкастијем пером извојевао у нашој књижевности. Уијерен, да ће књига, пуна ведре шале и здравог хумора, у ово наше суморно доба свакоме добро доћи, позивам све пријатеље и штоваоце нашег вриједног шаљивца „дра. Казбулбуца“, да ме, при издавању ове прве књиге из моје накладе својски потпомогну и што обилатију претплату пошаљу. Нарочито молим наше листове без разлике „боје“ и „партисе“, да ми, одштапањем овога „позива“ учине браћку услугу.

Књига ће изијети око 13 штампанијех табака на лијеној хартији и биће укусно парађена. Цијена је књижи 60 нов. — Скупљачима десета књига као дар. Претплата се шаље потписаноме.

— Г. Широ Кирјак, сарадник „Заставни“ разасла је из Н. Сада овај позив на претплату:

Талијанска књижевност уживала је, а и данас ужива, врло лијена гласа код свих јевропских народа; на по се, пак, одмакнула је данас далеко у свршености талијанска приповијетка, наивнији достојни замјенике у неким млађим пиецима, чија се дјела данас преводи, махом, на свејевропске језике.

По што код нас Срба преводјење дјела талијанских писци није баш обилато, наумно сам, да нека дјела, вренијих талијанских приповиједача, предам српској читалачкој публици у српском руву, те тиме начином дам прилику, да се и наша публика увијери о њепоти и вриједности тих дјела.

Моћу талијанске приповиједаче, чија се дјела данас највише преводи на стране језике, треба да убријем едедеће: де Амичиса, Кануану, Фарциу, Вергу, Матилду Серао и ост.; нема једног дјела тих писца, а да није преведено, ма на који стран језик.

Ово своје издавање отпочећу са новелом даровитог Салватора Фарине, под насловом: „**Кубни Доњан**“, чији је писац особито одвојно од многих припознатих страних приповиједача лакоћом стила, којим пише, и живим начином приповиједача.

Уснем ли са овим првим преводом, надам се, да ћу у овом свом предузећу крокочати, на макар не добио никакве награде за свој труд, осим те, што ћу нашу књижевност да умножим овим вреним страним дјелима.

Књига ће изијети око шест табака на финој артији, и биће лијено израђена. Цијена је књижи 30 новч. — Скупљачима десета књига као дар.

Претплата се шаље на администрацију „Заставе“, у Нови Сад.

(Светосавске беседе.) У позивима на светосавске беседе, што смо са разнијех наших крајева примили, наидомо један програм љепши од другог. Ту су писме и композиције по избору; такођер и предава. Српско академско друштво „Страна живото“ у Грацу приредило је бесједу у славу неумрлог српског историка Јована Рајића, а српско академско друштво „Зора“ у Бечу за спомен дра Лазара Ревића. У програму „Зориним“ налазимо од нашег Толитера композицију „**Дабуд се купа**“, мјешовити збор са пратњом гласовира, пјева „Слов. пјевачко друштво“. У програму беседе, што су приредили ученици српске велике гимназије у Н. Саду, наидомо коло из „Валканске Царице“, музика од Сариа Саб Борфа уз пратњу свирачког збора, пјева мјешовити лик гимназијски; такођер је и пјевачко друштво „Слога“ у Дубровнику ово исто коло де-Сарново у програм светосавске беседе уврстила, а пјева га мјешовити друштвени хор под управом свога учитеља. У програму новисадске беседе уврштена је и композиција непрекаљеног младог нашег композитора нек. Јован Ивановичића „Славујев и Дјевојин Сватовац“. Са задовољством смо у истом програму описали заступљене и хрватске композиторе, особито послје скоранијех немилујех појава небратекијех у забрѣачком позоришту на београдском, и одзива дотичном по листовима, којој струји ваља одлучно на пут стапути.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетине, 17 јануара.

Ушњед смрти Великог Књаза Константина Његово Височанство Књаза Никола, исти дан, кад је тужна вијест стигла, телеграфом је изразио Великом Императорском Височанству, Великој Књагини Александри Јосифовној, Своје саучешће у жалости, а сви наши министри одили су код царско-руског министра резидента г. Аргинопула, да изразе своје саучешће у тој жалости Царског Дома и руског народа.

Данас је био свечан парастос у митрополитској катедралној цркви за упокојење душе блаженопочившег Великог Књаза. Присутни су били Његово Свјетлост Књаз Петар Карађевић, Велика Војвођкиња Госпођа Стане Миркова са придворнијем госпођама, сви наши министри и великотојошници, што се на Цетинју налазе. царско-руски министар резидент г. Аргинопула, сви у пуној парадни, и мноштво грађана. Служио је Њег. Високопреосвештенство г. Митрополит Митрофан са мјесцијем Свештенством.

Наређена је дворска корота, која ће трајати 15 дана.

У неђељу ће бити свечани парастос у Подгорици, на ком ће присуствовати Његово Височанство Књаза Никола са Својом Свјетлом Дјецом присутном.

(На Савин-дан) била је у катедралној митрополитској цркви свечана архијерејска служба. Ушњед тужне вијести из Петрограда, да је преминуло Његово Царско Височанство, Велики Књаз Константин Николајевић, обустављена је литија и николска свечност. — Такођер је из истог узрока обустављена бесједа, коју су наши дјаци приређивали тај дан у вечер у Зетском Дому. — У женском институту Царице Марије послје литургије било је водосвешће на парастос за упокојење душе блаженопочившег Великог Књаза Константина.

(Из Биограда.) Краљевска влада јучер је телеграфично извијестила нашу Књажевску владу, да је народна скупштина у првом читању примила прелиминарну трговинску конвенцију Српско-Црногорску.

(Личне вијести.) Генерал Милинковић, Аустро-Угарски Министар Резидент при нашем Двору, пошао је у Фјуму да види свога сичића; одатле продужиће путовање до Беча.

(Снијег.) На Савин-дан падао је сичијег цео дан. Ово је највиши оногодишњи сичијег, и ако је већ био прекипут колекси саобраћај између Цетинја и Котора. Ипак се свеђер сичијег топи, и надамо се, да ћемо ову зиму моћи назвати благом.

(† Бед Милан.) Милан Савићев Поновић, један од најстаријех и најимуњих грађана цетинских, познат у народ под именом „**Бед Милана**“, умро је прошле неђеље у лијеној дубокој старости од преко деведесет година. Он је писменом пошљедном својом вољом оставио Цркви и сротнији цетинској несе своје куће и земље на Цетинју, које ће предати вриједност од 10—12 хиљада форина. Така му земља и вјечнаја памјат!

РАЗЛИЧИТО.

(† Надвојвода Карло Салватор) преминуо је у Бечу од мичлауце, од које се разболио 27. дек. пр. г. на је к њој придршла и запала плућа с обје стране. Ово је удар грозне судбине за узвишену царску и крљевску породицу, којој за последње два мјесеца неумитна смрт отрже из крила два принца. Високи покојник, другорођени син је в. ликог војводе Леополда II. Тосканског, надвојводе аустро-српске, и велике војвођкиње Марије Антоније, родио се 18. априла 1839. у Флоренцији, оженио се још у 22. својој години 7 септ. 1861. у Риму ћерком краља обадије Сицилије Фердинанда II. принцемом Маријом Имакулатом Клементином, догјерао је у војсци до фелдмаршалајтананта 12. октобра 1886., а најпошеље живио је у мировини као смјеран грађанин. Он је старији брат бившег Надвојводе Ивана, који је остао на свом броду под именом Ивана Орта. († Генерал Зах) умро је у Брну у ста-

рости од 85 година. Покојник родио се 1807 у Оломуцу, те је морао као млад човјек од 25 година бјежати из домовине, јер су га судбено прогнвали рад тога, што је кушао да судјелује у полачком устанку г. 1830. Хтјели су га тада за назав унивачити. Зах побјеже у Француску, где су га као пријатеља Пољака гостољубиво примили, те му дали мјесто библиотекара у двору у Фонтенблору. Кад је Руеија затражила изгон полачких бунтовника из Француске, био је Зах послан пошљерије к француском посланству у Цариград, а касње као драгоман к француском консулату у Биоград. Ондаје се је Зах придружио славенском покрету те је год. 1848 пошао у Праг, да присуствује славенском конгресу. Ту је и играо знамениту улогу. Вративши се у Биоград, етушио је у српску војску, у којој је брзо напредовао. У исто доба путовао је с аустројским главним консулом Ханом на бакански подуток, те га је истраживао у војничке сврхе и основе Србије. Године 1864 постао је равнатељем топништва, а 1867 шефом главног штаба српске војске. Зах је у том својству (као пуковник) остао све до српског турског рата г. 1876. Ове године постао је он првим генералом у српској војсци, те је г. 1877 по жељи кнеза Милана преузео заповједништво српске војске на Јавору, док је Черњајев преузео врховно заповједништво. Нешто недовољно уређење војске, а нешто скривљене несретности проузрочиле су, да је Зах био сузбијен и тешко рањен зрном из топа, које му је смрвило једну ногу. Тад је Зах оставио српску војску, те се вратио у домовину, где је уживао потпуно неспсију. У Прагу је био сјајно дочекан као борац за славенску ствар. (Н. П.)

(Дифтирит у Биограду) влада још од јесенас, и већ се по трећи пут школе затварају. Министру просвјете, г. Андру Николић у неђељу дана умро је четворо красне дјече — све што је имао. Ужасни удар, који сваког доброг родитеља потиче, да учествује у неизмијерној тузи тако увивјељенијех родитеља.

ТЕЛЕГРАМИ БЕЧКОГ „КОР. БИРА“.

† **ВЕЛИКИ КНЯЗ КОНСТАНТИН.**

ПЕТРОГРАД, 12 јануара. — Болијест Великог Књаза Константина Николајевића од јучер се погоршила. Опашање сила генерала. Умножају се симптоми парализе.

ПЕТРОГРАД, 13 јануара. — Велики Књаз Константин Николајевић умро је у ponoћи.

АТИНА, 15 јануара. — Велики Књаз Наво кренуо је пут Петрограда на спровод Великог Књаза Константина.

ПЕТРОГРАД, 16 јануара. — Царица потрешена смрћу Великог Књаза Константина онет је принуђена да се чува у поштељи.

БЕЧ, 18 јануара. Наређена је дворска корота шест дана за Великијем Књазом Константином Николајевићем.

РИМ, 11 јануара. — Илкотера одговорно је на интерпелацију у камари, да је здравље Папино пошљеднијех дана слабо, али да моментално нема никакве опасности.

ЛОНД Н, 11 јануара. — Морријер остаје на своме мјесту у Петрограду. Краљица је наименовала Вивијана за посланицу у Риму.

ЦАРИГРАД, 11 јануара. — Посланик француски пристео је на редакцију бугарске поте, која има бити у прављена Ланелу. Тијем је инцидент Шадуринов свршен.

МЛЕТКЕ, 12 јануара. — Међународна конференција санитарна постигла је потпуно споразум у есенцијалном питању о проласку кроз Венец у квартани.

БУКАРЕСТ, 13 јануара. — На скупштини конзервативнијех бпрача говорили су Малу, Мајореску, министар иностранијех дјела Лаовари. Јавно мљење гарантира конзервативцима сјајни усијех при изборима.

РИМ, 14 јануара. — Папа је примно данас више Кардинала.

ПЕТРОГРАД, 15 јануара. — Престононашљедник шведски присио је дочекао на колодвору Царем и великим Књажевима.

СОФИЈА, 13 јануара. — У екскурсији на саоницама са више позва-

нијех по подпе Стамбулову се омако револвур у цену и ранио га у десно бедро. Нема опасности.

СОФИЈА, 14 јануара. — Стање Стамбулова задовољава али зрно још није извађено. Позват је телеграфично професор Билрот из Беча. Влада бугарска веће послати влади француској уговорену декларацију у ствари Шадурновој, док не узима у рукама јамства, да ће влада француска пристати на бугарску декларацију, особито, односно modus procedendi За сличне случајеве у будуће.

РИМ, 16 јануара. — Потврђује се, да је Менабреа, посланик у Паризу дао оставку.

СОФИЈА, 16 јануара. — Стање Стамбулова слиједи задовољавати.

БЕЛИН, 17 јануара. — Велики Књаз Алексеје обједовао је код Цара, па је поћу кренуо пут Петрограда.

ПЕТРОГРАД, 17 јануара. — Поводом рођендана Цара Вилхелма Швајциц је обједовао у дворцу Аничкову.

БУДАПЕСТ, 17 јануара. — Од 341 позната су 277 избора, од којих припадају 173 либералијој (владиној) странки, 46 пародној, 49 независној, 6 угровоној. Од министра изабрани су Сапариј, Фејервари, Барон, Векерли и Силађи. Овај противу Апоња у Пресбургу.

Одговори Администрације.

Г. Г. Браћи Тешановића, К р у п а у Босни. — По вашој жељи шаљемо вам лист „Глас Црногорца.“ Књижевни лист „Нова Зета“ не излази више.

Г. Михаилу Антоњевичу, Лијевно у Босни — За Босну и Херцеговину, као ове стране земље, цијена је нашег листу 20 фракака у злато. Сагласујемо се с вама.

О Г Л А С И.

Пошто се чешће случај десило, да неке особе, које у иноземству бораве, упућивају књижевно какво дјело, или умјетнички који производ непосредно Његовоме и. и кр. Апошт. Величанству Бесару, или Врховној ц. и кр. Дворској Канцеларији у Беч, ова је ц. и кр. Легација принуђена, да обрати позорност свачију на то, да се сличне умотворине не смију нипошто Његовоме Величанству подастрјети, што неће претходно дотичник у ту сврху потражити Превизију Царску дозволу сретством надлежног ц. и кр. дипломатичког или конзуларног заступства.

Све знанствене или умјетне радње, које би одселе, без претходне дозволе, биле упућене Његовоме Величанству, бити ће, без изнимке, повраћене отпрематељу на његов трошак.

Цетине, 3/15 Јануара 1892

Ц. И КР. А. У. ЛЕГАЦИЈА.

(3-3)

Кодико год ми ко пошаље ра зноврених поштанских и брзојавних биљера (bankobolli) Босне, Херцеговине, Турске, Србије и Црне Горе, ја ћу њему у замјену послати толико од других јевропских и американских држава.

Н. Хрдало,
1—1) у Стону (Ston) Далмација.

ПОШТАНСКЕ БИЉЕГЕ.

Купујем црногорске поштанске биљеге и отворена писма сваке врсте и количине по највишој цијени, али само чисте, новије, непожварене.

Молим да се понуде шаљу А. Вајсу. В u d a p e s t, (Hungarn).

А. Weiss

(1—2)

Koronaherczeg utca 7.

Употребљене марке

купује по најбољој цијени или замјелује исте са прекоморским маркама, које се ријетко виђају *Атур Волишка*, прокурор инглеске банке у Брину (Аустрија.) (2—3)

П Е Ч А Т И

од каучука и метала могу се наручити; а печати поручени находе се готови код потписаног.

Цетине, 1891.

Арагутин Вићен.